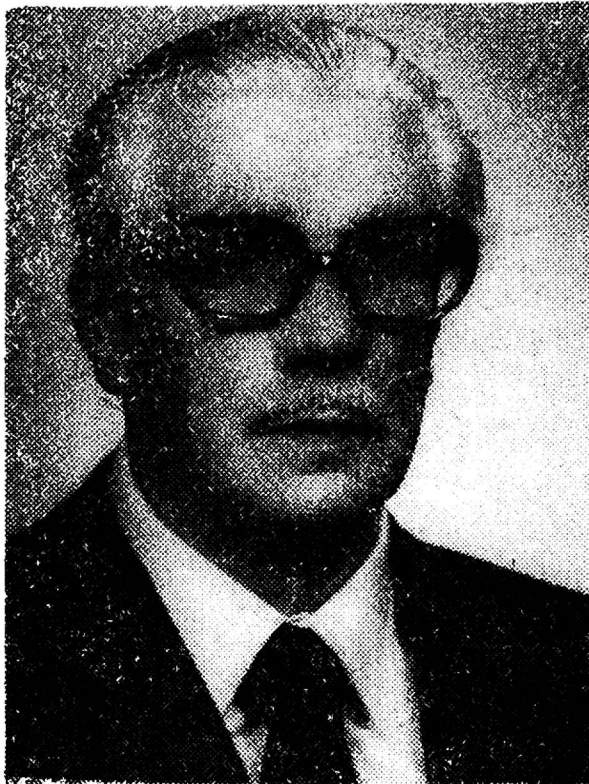
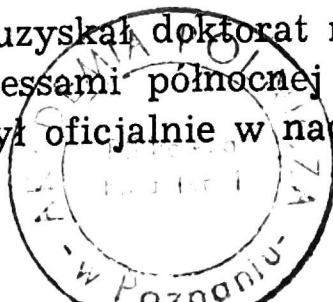

PROFESOR BOHDAN DOBRZAŃSKI (1909—1987)

W dniu 15 lipca 1987 r. zmarł w Warszawie w wieku 78 lat wybitny uczony w zakresie nauk rolniczych, zasłużony organizator życia naukowego, nauczyciel i wychowawca licznej grupy gleboznawców, profesor zwyczajny, dr hab. Bohdan Dobrzański — członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk.

Prof. Bohdan Dobrzański urodził się w Strutyńce 3 marca 1909 r. Do szkoły średniej uczęszczał w Puławach. Studiował na Wydziale Rolniczo-Leśnym Politechniki Lwowskiej, uzyskując w 1933 roku dyplom inżyniera rolnictwa ze specjalnością gleboznawstwa. Bezpośrednio po studiach rozpoczął pracę naukową (od 1 kwietnia 1933 r.) w charakterze asystenta w Instytucie Chemii Rolnej i Gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej w Dublanach, kierowanej przez profesora J. Żółcińskiego. W latach 1934—36 pracował jako instruktor organizacji gospodarki na Huculszczyźnie w Lwowskiej Izbie Rolniczej. W 1936 r. powrócił na uczelnię, pełniąc funkcję starszego asystenta na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej Politechniki Lwowskiej, gdzie pracował do czerwca 1941 roku. Zetknął się tam z wybitnymi profesorami w dziedzinie nauki o glebie — Janem Tomaszewskim i Arkadiuszem Musierowiczem. W 1939 r. Bohdan Dobrzański uzyskał doktorat na podstawie rozprawy pt. „Studia gleboznawcze nad lessami północnej krawędzi Podola”. W latach 1941—44 zatrudniony był oficjalnie w nadleśnictwie Sielec-Bieńków

Fac-2472

jako kasjer, wykładając jednocześnie gleboznawstwo na Wydziale Budownictwa Państwowych Technicznych Kursów Fachowych (Politechnika Lwowska) nie przerwał w tym czasie pracy naukowej. Porządkował zebrane przed wojną materiały przygotowując rozprawę habilitacyjną i szereg opracowań dotyczących gleb Podola, które zostały opublikowane już po wojnie.

Bezpośrednio po wyzwoleniu terenu Rzeszowszczyzny dr Bohdan Dobrzański przystąpił do organizowania szkolnictwa rolniczego, i już w październiku 1944 r. uruchomił Gimnazjum Rolnicze w Miłocinie, a następnie objął funkcję naczelnika oświaty rolniczej Wojewódzkiej Izby Rolniczej w Rzeszowie. Po kilku tygodniach powierzono Mu dyrekcję tejże Izby Rolniczej. Wkrótce po wyzwoleniu Warszawy prof. Arkadiusz Musierowicz, który został kierownikiem Katedry Gleboznawstwa w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego zaprosił dr Bohdana Dobrzańskiego do współpracy powierzając Mu stanowisko adiukta. Dr B. Dobrzański co tydzień dojeżdżał w latach 1945—46 z Rzeszowa do Warszawy na zajęcia ze studentami SGGW, kierując równocześnie Izbą Rolniczą w Rzeszowie.

W jesieni 1946 r. objął dr Bohdan Dobrzański, w charakterze zastępcy profesora Katedrę Gleboznawstwa na Wydziale Rolnym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Powierzono Mu również przejściowo Katedrę Nawożenia i Żywienia Roślin. Katedra Gleboznawstwa poza jednym pokojem w budynku rektoratu (przy pl. Litewskim 5), kilkoma elementarnymi sprzętami, jednym asystentem i pieczęcią nie dysponowała niczym. Młody, wówczas 37-letni B. Dobrzański przystąpił z ogromnym zapałem do działania. Dzięki wielkiej Jego aktywności już w roku akademickim 1947/48 Katedra dysponowała przestronnymi, wyposażonymi w niezbędny sprzęt laboratoryjny i techniczny, salami ćwiczeń i pomieszczeniami do pracy kilku asystentów, których osobiście angażował spośród studentów. W Katedrze panowała atmosfera koleżeńska, a ogromny zapał do pracy kierownika udzielał się jego współpracownikom. Pracowaliśmy od wczesnego rana do późnych godzin wieczornych. Był dla nas wielkim autorytetem, przede wszystkim moralnym. Uczył nas abecadła życia i pracy naukowej oraz dydaktycznej, dawał przykład współżycia z otoczeniem, sam dokładnie przygotowywał się do wykładów oraz intensywnie szykował się do habilitacji, publikując szereg artykułów naukowych. Habilitował się na Wydziale Rolnym Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w 1949 roku, uzyskując nominację na profesora nadzwyczajnego w 1951 r., a na profesora zwyczajnego w roku 1956. Katedrą Gleboznawstwa na Wydziale Rolnym UMCS, a następnie po rozdzieleniu się uczelni (w 1955 roku) w Wyższej Szkole Rolniczej (obecnie Akademii Rolniczej) kierował do 1969 roku. W 1955 roku spo-

wodował powołanie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS Katedry Gleboznawstwa, pierwszej tego typu katedry w kraju, którą zorganizował i kierował nią w ciągu 8 lat przekazując ją następnie swemu uczniowi.

Ujawniwszy swe wielkie zdolności organizatorskie oraz umiejętność współpracy z ludźmi powołany został w 1952 roku na rektora Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie i funkcję tę pełnił do roku 1955. W tym czasie wzrosło tempo budowy dzielnicy uniwersyteckiej. W latach 1955—59 był pierwszym rektorem-organizatorem Wyższej Szkoły Rolniczej (przemianowanej następnie na Akademię Rolniczą) w Lublinie. Rektorem tej Uczelni był ponownie w roku akademickim 1968/69.

W roku 1966 (po śmierci prof. Arkadiusza Musierowicza) Rada Wydziału Rolniczego SGGW w Warszawie powierzyła prof. dr Bohdanowi Dobrzańskiemu obowiązki kuratora Katedry Gleboznawstwa i wykłady z gleboznawstwa na Wydziałach rolniczym, leśnym i ogrodniczym SSGW. Od 1 października 1969 r. decyzją Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego prof. B. Dobrzański przeniesiony został do Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na kierownika Katedry Gleboznawstwa, a następnie dyrektora Instytutu Gleboznawstwa i Chemii Rolnej (1970—1977), a po reorganizacji był dyrektorem Instytutu Gleboznawstwa (1977—1979) na Wydziale Rolniczym tej Uczelni.

Wykłady prof. dr B. Dobrzańskiego cieszyły się dużą frekwencją, były bowiem dobrze przygotowane, przedstawione w sposób usystematyzowany, przystępnym językiem. Profesor był lubiany przez młodzież studencką, interesował się sprawami młodzieży, jej kłopotami i sukcesami, brał udział w zabawach i innych imprezach studenckich, szczególnie pod koniec lat czterdziestych i w latach pięćdziesiątych.

Prof. dr B. Dobrzański był mocno związany z Polską Akademią Nauk, szczególnie z Wydziałem Nauk Rolniczych i Leśnych PAN. Wybrany został na członka korespondenta PAN w roku 1960, a na członka rzeczywistego w 1969 r. Był nieprzerwanie przez 30 lat członkiem Sekretariatu tegoż Wydziału od 1957 r., a w latach 1957—1962 był zastępcą Sekretarza wspomnianego Wydziału. W latach 1969—1980 był wybierany przez Zgromadzenie Ogólne PAN na członka Prezydium PAN. W latach 1969—1971 był Zastępcą Sekretarza Naukowego PAN, a od 1972 r. do 1977 r. Sekretarzem Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych PAN. W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych przez 4 kadencje przewodniczył Komitetowi Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN, a od 1981 roku przewodniczył Komitetowi Agrofizyki PAN powołanemu do życia z Jego inicjatywy. Był też współorganizatorem i aktywnym członkiem Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” działającego przy Prezydium PAN.

Dorobek naukowy profesora Bohdana Dobrzańskiego jest bardzo bo-

gaty, obejmuje 350 pozycji opublikowanych*, w tym ponad 160 prac badawczych, wiele podręczników i map, co stanowi miarę Jego twórczego wysiłku.

Prace badawcze prof. B. Dobrzańskiego poświęcone były przede wszystkim problemowi wpływu człowieka na zmiany właściwości gleb i ich ewolucji, a także poszukiwaniu nowych sposobów zapobiegania degradacji gleb oraz podnoszenia ich żyzności. Wiele prac dotyczy poznania dynamiki fizycznych, chemicznych i biologicznych właściwości gleb głównie lessowych i piaszkowych. Doceniał rolę zjawisk erozyjnych, zwłaszcza erozji wodnej w kształtowaniu gleb.

Wśród licznych prac z tego zakresu wymienić warto kilka przykładów, jak: „Gospodarka wodna w glebie lessowej” (1947), „Glin ruchomy w glebach terenów fliszowych” (1953), „Influence of the parents rock and of utilization of the land on the mobile aluminium content in the soil” (1960), „Wlianie pachoty na strukturu poczwiennego pokrowa erodowanej tieritorii” (1965), „Properties of humic acids of soils from eroded areas” (1968) „Soil aggregation and water stability index” (1976), „Water permeability as a factor of the soil structure” (1981), „Agrophysical investigations in Poland at present and in futur” (1985).

Wiele fundamentalnych prac opublikował prof. B. Dobrzański ze współpracownikami m. in. w Rocznikach Nauk Rolniczych „Seria D — Monografie, jak: „Rędziny Wyżyny Lubelskiej” t. 148 (1972), „Typologia i właściwości gleb wytworzonych z gliny zwałowej zlodowacenia środkowopolskiego” t. 151 (1973), „Wartość rolnicza gleb wschodniej Polski” t. 161 (1976), „Powierzchnia właściwa gleb Polski” t. 165 (1977), „Kryteria, wyróżnienia i przestrzenne ujęcie gleb Polski według klasyfikacji FAO” t. 188 (1984).

Znaczną część swego czasu poświęcał prof. B. Dobrzański pracom kartograficznym i metodyce badawczej w tym zakresie. Był współautorem wielu opracowań kartograficznych. Do najważniejszych zaliczyć można Mapę Gleb Polski w skali 1:1 000 000 (1959) oraz Mapę Gleb Polski w skali 1:300 000 (1956). Był inicjatorem opracowania i głównym redaktorem Mapy Gleb Polski w skali 1:500 000 i 1:1 000 000 oraz charakterystyki wyróżnionych na tych mapach gleb. Był też współautorem Mapy Gleb Europy w skali 1:2 500 000 i 1:1 000 000 opracowanych z inicjatywy FAO. Opracował następnie wspólnie z kolegami i opublikował w serii D-RNR „Kryteria wyróżniania i przestrzenne ujęcie gleb Polski wg klasyfikacji FAO” (1984).

Jako nauczyciel i znakomity wychowawca ogromnej rzeszy gleboznawców polskich i zagranicznych doktoryzował 30 uczniów, z których kilkunastu habilitowało się, a 12 z nich uzyskało tytuły profesorów.

*) Wykaz publikacji prof. dr Bohdana Dobrzańskiego w załączeniu.

Prof. B. Dobrzański chętnie przekazywał swą bogatą wiedzę w formie podręczników i skryptów. Był współredaktorem naukowym i współautorem obszernego podręcznika akademickiego pt. „Gleboznawstwo” (PWRiL 1981), którego II wydanie znajduje się obecnie w przygotowaniu. Pisał też podręczniki dla studentów, jak np. „Gleby i ich wartość użytkowa”, „Zarys geografii gleb”, a także dla techników rolniczych i melioracyjnych, których wiele kolejnych wydań ukazało się w ostatnim dwudziestoleciu.

Wydarzeniem o dużym znaczeniu dla nauk rolniczych było powstanie w roku 1968 Zakładu Agrofizyki PAN w Lublinie. Był to wybitny sukces kilkuletnich intensywnych starań prof. B. Dobrzańskiego, który docenił potrzebę rozwinięcia badań w zakresie fizyki gleb produktów pochodzenia rolniczego, w pierwszej kolejności produktów roślinnych. Profesor osobiście organizował tę ważną placówkę badawczą i kierował nią przez 10 lat, a w ciągu następnych 9 lat przewodniczył jej Radzie Naukowej. W roku 1986 Zakład przemianowany został na Instytut Agrofizyki PAN uzyskując w ciągu swej działalności badawczej wyniki o liczącym się znaczeniu w skali międzynarodowej. Można dziś śmiało stwierdzić, że Zakład, a następnie Instytut Agrofizyki był przysłowiowym oczkiem w głowie profesora Bohdana Dobrzańskiego w ostatnim 20-leciu Jego życia.

Dzięki inicjatywie prof. B. Dobrzańskiego od 1968 roku wychodzi w PAN czasopismo naukowe Polish Journal of Soil Science, którego Profesor był naczelnym redaktorem do ostatniej chwili życia. Zorganizował również i był przez kilka lat redaktorem „Problemów Agrofizyki” — serii wydawniczej Instytutu Agrofizyki PAN. Redagował przez wiele lat serię D-Monografie Roczników Nauk Rolniczych oraz udzielał się aktywnie w kilku radach i komitetach wydawniczych PAN m. in. „Postępów Nauk Rolniczych” i wydawnictwach kilku towarzystw naukowych.

Był aktywnym członkiem Rady Naukowej Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w ciągu kilku kolejnych kadencji w latach siedemdziesiątych i początku osiemdziesiątych, uczestniczył w pracach Rady Naukowo-Technicznej przy Ministrze Rolnictwa, w Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego, w Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej i innych radach, które trudno wymienić w krótkim wspomnieniu o Profesorze.

Prof. B. Dobrzański był członkiem — założycielem reaktywowanego po II wojnie światowej Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego, dla rozwoju którego położył wielkie zasługi. Zorganizował Lubelski Oddział PTGleb., przewodniczył jego Zarządowi przez kilka kolejnych kadencji, oddając następnie jego ster swym uczniom. Od wielu lat był Honorowym

Wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego. Aktywnie uczestniczył też w pracach Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika oraz Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, które przyznało Profesorowi tytuł członka honorowego. Był też członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Gleboznawczego.

W 1969 roku Akademia Rolnicza w Lublinie nadała prof. B. Dobrzańskiemu godność doktora honoris causa, w roku 1980 otrzymał ten zaszczytny tytuł honorowy w Uniwersytecie M. Curie-Skłodowskiej, a w Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie w roku 1986.

Prof. B. Dobrzański był laureatem dwu zespołowych nagród państwowych I i III stopnia za wybitne osiągnięcia naukowe.

Rada Państwa PRL nadała Profesorowi:

- Order Sztandaru Pracy I klasy,
- Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski,
- Krzyż Komandorski, Oficerski i Kawalerski OOP, a także przyznała Mu tytuł „Zasłużony Nauczyciel PRL”. Prezydium Polskiej Akademii Nauk wyróżniło prof. B. Dobrzańskiego najwyższym swym odznaczeniem — Medalem im. Mikołaja Kopernika.

Wybitna pozycja naukowa prof. B. Dobrzańskiego znalazła uznanie również za granicą, został bowiem wybrany:

- członkiem zagranicznym Wszechzwiązkowej Akademii Nauk Rolniczych ZSRR, — członkiem zagranicznym Akademii Nauk Rolniczych NRD, — członkiem honorowym Węgierskiej Akademii Nauk, — członkiem honorowym Wszechzwiązkowego Towarzystwa Gleboznawczego ZSRR, — członkiem honorowym Niemieckiego Towarzystwa Gleboznawczego RFN.

Prof. B. Dobrzański był jednym z tych organizatorów powojennego życia naukowego, któremu nauka polska, a nauka rolnicza w szczególności zawdzięcza swój znaczny rozwój.

Ogromne obowiązki wynikające z licznych pełnionych funkcji i zaabsorbowanie działalnością naukową nigdy nie zamykały drogi do prof. B. Dobrzańskiego kolegom, przyjaciołom oraz młodzieży, dla której rezygnując często z prawa do wypoczynku i osobistego życia zawsze znajdował czas.

Blisko współpracowałem z prof. Bohdanem Dobrzańskim w ciągu 39 lat, jestem Jego uczniem, dlatego szczególnie boleśnie odczuwam odejście Nauczyciela i niezawodnego Przyjaciela. Człowieka dużego formatu, a przy tym skromnego, szlachetnego i prostolinijnego, bardzo wymagającego od siebie, zawsze służącego życzliwą radą — takim zostanie Profesor w pamięci.

SPIS PUBLIKACJI PROF. DR BOHDANA DOBRZAŃSKIEGO

I. Prace naukowo-badawcze

1. „Wartość nawozowa supertomasyny pod buraki pastewne w świetle doświadczeń polowych” (z A. Musierowiczem). Uprawa Roślin i Nawożenie Nr 2. Poznań 1934.
2. „Wartość supertomasyny w świetle doświadczeń przeprowadzonych na łąkach torfowisk niskich” (z A. Musierowiczem). Uprawa Roślin i Nawożenie Nr 11—12. Poznań 1934.
3. „Materiały do poznania dynamiki gleb polskich” (z A. Musierowiczem). Uprawa Roślin i Nawożenie, z. III. Poznań 1935.
4. „Przyczynek do poznania wpływu nawożenia mineralnego na wysokość i jakość plonów siana łąk górskich” (z A. Musierowiczem). Łąka i torfowisko. Warszawa 1937.
5. „Potrzeby nawozowe Połonin Huculskiej i pasma gór Baby Ludowej i Czywczyna” (z A. Musierowiczem). Kosmos A. t. LXIII, z. II. Lwów 1938.
6. „Mapa gleb północnej części krawędzi Podola i terenów przyległych” (z A. Musierowiczem i A. Wondrauschem). Roczn. Nauk Roln. i Leśnych. t. L, Poznań 1948.
7. „Studia gleboznawcze nad lessami północnej krawędzi Podola”. Annales UMCS Sec. E. Lublin 1946.
8. „Regradacja bielcowych gleb lessowych”. Annales UMCS, Sec. B. Lublin 1947.
9. „Gospodarka wodą w glebie lessowej”. Annales UMCS. Sec. B. Lublin 1947.
10. „Rola frakcji koloidalnej w szczyrku zbielcowanym przy magazynowaniu składników pokarmowych dla roślin”. Annales UMCS Sec. E. Lublin 1947.
11. „Charakterystyka niektórych gleb lessowych północnej krawędzi Podola”. Annales UMCS Sec. E. Lublin 1947.
12. „Badania gleboznawcze terenów Sośnica” (z J. Piszczkiem). Annales UMCS. Sec. E. Lublin 1947.
13. „Żyzność gleb Zakładu Naukowo-Doświadczalnego Turka” (z St. Uziakiem). Annales UMCS Sec. E. Lublin 1948.
14. „Przykład sorpcyjnych właściwości gleb piaszczystych i pylastych” (z A. Myszka). Annales UMCS. AA. Lublin 1948.
15. „Rzekome lessy i rzekome gleby w okolicy Leżajska” (z A. Malickim). Annales UMCS. Sec. B-III, Lublin 1948.
16. „Mapa gleb powiatu mieleckiego” (z J. Piszczkiem). Annales UMCS Sec. E. Lublin 1948.

17. „Dynamika gleb piaszczystych”. Annales UMCS Sec. E. IV. Lublin 1949.
18. „Mady w dolinie Wisłoka” (z A. Nipaniczem). Annales UMCS, Sec. B. IV. Lublin 1949.
19. „Gleby woj. krakowskiego i rzeszowskiego” (z A. Malickim). Annales UMCS, Sec. B. IV. Lublin 1949.
20. „Badania terenowe i laboratoryjne gleb obszaru przeznaczonego pod doświadczenia melioracyjne w Lublinie”. Annales UMCS, Sec. E. IV. Lublin 1949.
21. „Występowanie rędzin na skałach fliszu karpackiego”. Annales UMCS, Sec. E. V. Lublin 1950.
22. „Wstępne badania nad łąkami południowo-wschodniej Lubelszczyzny” (z J. Motyką i S. Zawadzkiem). Annales UMCS, Sec. E. V. Lublin 1950.
23. „Rzędziny jurajskie okolic Przemyśla”. (z J. Skarżyńską). Annales UMCS. Sec. B. V. Lublin 1950.
24. „Fizyczne właściwości lessu. Przegląd Geograficzny. T. XXII. Warszawa 1950.
25. „Projekt układu pól na erodowanych czarnoziemiach w Werbkowicach” (z S. Ziemnickim). Annales UMCS Sec. E. VI. Lublin 1951.
26. „Gleby Zakładu Naukowo-Doświadczalnego Felin”. (z S. Zawadzkiem). Annales UMCS Sec. E. VI. Lublin 1951.
27. „Wpływ układu skał fliszu karpackiego na właściwości gleb”. Roczniki Nauk Rolniczych. Biuletyn CIR 4/6. Warszawa 1952.
28. „Rzędziny jurajskie Skałek Pienińskich”. (z K. Czarnocką). Annales UMCS. Sec. E. VII. 1952.
29. „Wpływ układu fliszu karpackiego na właściwości gleb”. Roczniki Gleboznawcze PTG. t. II. Warszawa 1954.
30. „Sprawozdanie z badań nad dynamiką gleb pod statycznymi doświadczeniami”. Roczniki Nauk Rolniczych. t. 66. s. A. z. 3. Warszawa 1953.
31. „Wpływ wieloletniego nawożenia na fizyczne własności gleby”. Annales UMCS. Sec. E. VIII. Lublin 1953.
32. „Próba wapnowania bielcowych gleb piaszczystych lessem”. Annales UMCS. Sec. E. VIII. Lublin 1953 (z K. Orzechowską).
33. „Metoda oznaczania współczynnika przepuszczalności gleb”. (z S. Ziemnickim). Annales UMCS. Sec. E. VIII. Lublin 1953.
34. „A Method of Determining the Coefficient of Soil Permeability”. Annales UMCS. Sec. E. vol. VIII. Lublin 1953.
35. „Glin ruchomy w glebach terenów fliszowych”. (z J. Wondrauschową). Annales UMCS. Sec. E. VII. Lublin 1953.

36. „Fizyko-chemiczna i biologiczna charakterystyka niektórych gleb Kotliny Kłodzkiej” (z A. Szemberem i S. Zawadzkiem). Annales UMCS. Sec. E. VIII. Lublin 1953.
37. „Ustalenie metod pobierania próbek glebowych”. Zjazd Naukowy PTG Lublin 1953 (powielane). Roczn. Gleb. PTG, t. IV. Warszawa 1953.
38. „Rędziny Lubelszczyzny”. Roczn. Gleb. PTG, t. IV. Warszawa 1955.
39. „Wpływ erozji na ewolucję czarnoziemów”. Roczniki Nauk Roln. t. 71, F. 1. Warszawa 1953 (z B. Zbysławem).
40. „Przyrodniczo-genetyczna klasyfikacja gleb Polski”. (z innymi autorami). Roczn. Nauk Roln. t. 74, s. D. Warszawa 1956.
41. „Czarnoziemy na lessach Przedkarpacia” (z B. Zbysławem). Annales UMCS. Sec. E. X. Lublin 1955.
42. „Procesy glebowe a melioracje rolne”. Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych z. 3. Zagadnienia Łąkarskie i Melioracyjne PAN, Warszawa 1956.
43. „Das Problem der Wassererosion der Böden in Polen VI° Congres International de la Science du Sol. VI. 36. Paris 1956.
44. „Czarnoziemy na lessach Przedkarpacia” (z B. Zbysławem). Zjazd Naukowy PTG. Warszawa 1956.
45. „Z badań nad zależnością niektórych drobnoustrojów glebowych od rzeźby terenu” (z J. Gawlikiem). Zjazd Naukowy PTG Gdańsk-Warszawa 1957.
46. „Ewolucja gleb spowodowana kulturą rolną”. Zjazd PTG Gdańsk-Warszawa 1957.
47. „Glin ruchomy w glebach południowo-wschodnich terenów Polski”. Zjazd Naukowy PTG Gdańsk-Warszawa 1957.
48. „Zasobność gleb woj. rzeszowskiego w łatwo dostępny dla roślin fosfor i potas”. (z J. Pomianem). Zjazd Naukowy PTG Gdańsk-Warszawa 1957. Annales UMCS. VI, XII, 2. Sec. E. 1957.
49. „Z badań nad zależnością niektórych grup drobnoustrojów glebowych od rzeźby terenu”. Zjazd Naukowy PTG Gdańsk-Warszawa. 1957. Komunikat.
50. „Wpływ wieloletniego nawożenia na właściwości i żyzność lekkiej gleby bielcowej”. Annales UMCS. Sec. E. XI. Lublin 1957.
51. „Gleby terenu dorzecza Białej Wody” (z J. Glińskim, T. Guzem, J. Pomianem). Roczniki Nauk Rolniczych t. 72, F-3. Warszawa, 1958.
52. „Ustalenie metodyki oznaczania składu mechanicznego gleb”. Roczniki Gleboznawcze PTG. Dodatek do T. VI. Kraków 1958.
53. „Influence de la fumure sur la teneur en humus des soils”. Réunion des Commissions II et V du 24 au 31 sout. Hambourg 1958.

54. „Erozja wodna w terenie występowania rędzin kredowych na przykładzie gleb pola przeciwoerozyjnego w Nowosiólkach” (z J. Borowcem). *Annales UMCS. Sec. E. XIII. Lublin 1958.*
55. „Gleby Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Elizówka z uwzględnieniem wpływu erozji wodnej”. *Annales UMCS. Sec. E. XIII. Lublin 1958* (z J. Borowcem i J. Gawlikiem).
56. „Zasobność gleb województwa rzeszowskiego w łatwo dostępny dla roślin fosfor i potas” (z J. Pomianem). *Annales UMCS. Sec. E. XII. Lublin 1959.*
57. „Badania gleb obszaru przeznaczonego do nawodnienia wodami ściekowymi miasta Lublina” (z St. Uziakiem i S. Zawadzkiem). *Annales UMCS. Sec. E. XII. Lublin 1959.*
58. „Zależność rozwoju niektórych grup drobnoustrojów glebowych od ukształtowania terenu dorzecza Grajcarka” (z J. Gawlikiem). *Annales UMCS. Sec. E. vol. XIV. Lublin 1959.*
59. „Charakterystyka gleb RZD Czesławice” (z R. Turskim i J. Pomianem). *Annales UMCS. Sec. E. vol. XIV. 1959.*
60. „Einfluss der Düngung auf den Humusgehalt des Bodens”. *PFIErnähr. Düng, Bodenk. BD. 84, H. 1—3, s. 122—127, 1959.*
61. „Nowaja poczwiennaja Karta Polski w macztabie 1:1 000 000. (z A. Musierowiczem). *Poczwowiedienije Nr 5, 1959.*
62. „Genetyczna klasyfikacja gleb Polski”. *Roczniki Gleboznawcze. t. VII, z. 2. Warszawa 1959* (wraz z innymi).
63. „Tarasowanie zboczy jako wynik kształtowania erodowanych gleb dorzecza Białej i Czarnej Wody” (z Glińskim i Guzem). *Roczniki Gleboznawcze t. IX. z. 2. Warszawa 1960.*
64. „Z badań wpływu erozji wodnej na ewolucję gleb w Polsce”. *Wiadomości IMUZ t. I. z. IV. Warszawa 1960.*
65. „A Study of the Soils Formd Shallow Pseudoloess in the Lublin. Upland. *Annales UMCS. Sec. B. vol. 15, Lublin 1960.*
66. „Influence of the parent rock and of utilization of the land on the mobile aluminum content in the soil. 7-th International Congress of Soil Science”. *Madison 1960.*
67. „Wpływ nawożenia na zawartość rozpuszczalnego w wodzie boru w bielicowej glebie piaszczystej”. *Komunikat. Roczniki PTG dodatek do t. IX. Warszawa 1960.*
68. „Changes of Structure and Properties of Mountains Soils under the Influence of Terracing. 7-th International Congress of Soil Science”. *Madison 1960* (z J. Glińskim).
69. „Aktualne zagadnienia i perspektywy badań nad erozją gleb”. *Roczniki PTG Warszawa 1961.*

70. „Zależność występowania kompleksów glebowych od działania erozji wodnej”. Roczniki Gleboznawcze. Dodatek do t. X. z. 3. Warszawa 1961.
71. „Z badań nad glebami z woj. rzeszowskiego” (z J. Piszczkiem i St. Uziakiem). Roczniki Gleboznawcze dod. do t. X. z. 3, Warszawa 1961.
72. „Wilgotnościomierz elektrometryczny do pomiaru wilgotności gleb wytworzonych z piasków”. Roczniki Gleboznawcze, dod. do t. X. z. 3. Warszawa 1961.
73. „Zróżnicowanie pokrywy glebowej Pogorów Chełmskich na przykładzie gleb RZD Uhrusk” (z J. Borowcem). Annales UMCS. Sec. E. vol. XVI. Lublin 1961.
74. „Przydatność rolnicza gleb dorzecza górnego biegu Grajcarka” (z J. Glińskim i T. Guzem). Roczniki Nauk Rolniczych t. 96 D. 1962.
75. „Charakterystyka erodowanych gleb dorzecza Czarnej Wody” (z J. Glińskim, T. Guzem i J. Pomianem). Roczniki Nauk Rolniczych, t. 96 D. Warszawa 1962.
76. „Porównanie różnych sposobów pobierania próbek glebowych do oznaczania odczynu oraz przyswajalnego fosforu i potasu” (z I. Dechnikiem). Postępy Nauk Roln. nr 2. 1963.
77. „Zależność zawartości różnych form boru w biellicowej glebie lekkiej od rodzaju wieloletniego nawożenia”. Zeszyty Problemowe PNR z. 40a. Warszawa 1963.
78. „Zawartość boru w odbielicowanej glebie przy wieloletnim stosowaniu różnej agrotechniki”. Annales UMCS. Sec. E. vol. XVII. Lublin 1963.
79. „Przydatność użytkowa gleb Karpat fliszowych”. Roczniki Gleboznawcze PTG. Dodatek do t. XIII. Warszawa 1963.
80. „Wpływ erozji na skład związków organicznych w brunatnych glebach wytworzonych z lessów na przykładzie przekroju niwelacyjno-glebowego Tuczępy”. (z R. Turskim). Wiadomości Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych. t. III. z. 4. Warszawa 1963.
81. „Dynamika wilgotności gleby wytworzonej z piasku użytkowanej pod uprawą polową i lasem”. (z H. Domżałem). Annales UMCS. Sec. E. XVIII. Lublin 1963.
82. „Sprawnienie niektórych metod analiza mechaniczskowo so-stawapoczww”. Sbornik robot po motodikie isslidowanij w oblasti fiziki poczw. A. N-Is I. Leningrad 1964 (z A. Musierowiczem).
83. „Electrical resistance method for measuring moisture dynamica in sandy soils” (z J. Glińskim i M. Malickim). Roczniki Gleboznawcze. Dod. do t. XIV. Warszawa 1964.

84. „An attempt of determining rendzinas genesis on the occurrence of heavy minerals” (z R. Turskim). Roczniki Gleboznawcze dod. do t. XIV. Warszawa 1964.
85. „Rendzinas and their — Place in the Soil Classification VIIIth International Congress of Soil Science V. Eucharyst 1964.
86. „Zależność występowania rędzin na Wyżynie Lubelskiej od działania erozji wodnej”. Annales UMCS. Sec. E. XIX, Lublin 1964.
87. „Zasobność gleb użytków zielonych w rejonie Kanału Wieprz-Krzna w miedź i kobalt” (z J. Glińskim). Annales UMCS. Sec. E. t. XIX, Lublin 1964.
88. „Wlijanije pachoty na strukturu poczwiennowo pokrowa erodowanej tieritorii”. Izmienienije poczw pri okulturiwanii, ich klasyfikacja i diagnostika. MCCCh., PJJJD. Moskwa 1965.
89. „Wstępne wyniki doświadczeń z orką melioracyjną na glebie wytworzonej z piasku” (z H. Domżałem i St. Nawrockim). Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych PAN. z. 50 b. 1865.
90. „Próba wyceny wartości rolniczej gleb uprawnych wytworzonych z utworów pyłowych (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). Roczniki Gleboznawcze t. XV. Dodatek 1965.
91. „Próba oceny wartości rolniczej gleb uprawnych”. (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). Postępy Nauk Rolniczych nr 5, 1965.
92. „Wartość rolnicza gleb uprawnych województwa lubelskiego określona na podstawie ich zasobności i plonowania” (z J. Dechnikiem, J. Glińskim, R. Turskim). Annales UMCS. Sec. E. XXI 1965.
93. „Quantitative direct spektrographie deterministion of trace elements in soils (z J. Glińskim, J. Magierskim i M. Malickim). Agrochimica, vol. X. n. 3. 1966.
94. „Metoda pomiaru dynamiki wilgotności gleb wytworzonych z piasku (z M. Malickim, J. Glińskim, H. Domżałem). Postępy Nauk Rolniczych. Nr 1, 1966.
95. „Properties of humic acids of soils from eroded areas” (z R. Turskim). Polish Journal of Soil Science. V. 1 Nr 1, 1968.
96. „Changes of some soil properties in a cause of time on the Trajan Wall (Ramania) (z J. Glińskim, J. Pomianem, R. Turskim). Polish Journal of Soil Science. V. I. Nr 1, 1968.
97. „The distribution of trace elements in profiles of eroded soil”. (z J. Glińskim). Polish Journal of Soil Science. V. I. Nr 2, 1968.
98. „Próba zmiany niektórych właściwości fizycznych gleby piaszczystej przez przebudowanie jej profilu” (z H. Domżałem). Zeszyty Problemowe PNR, z. 77a, 1968.

99. „Wpływ melioracyjnej orki na wilgotność i zapas wody w glebie wytworzonej z piasku” (z H. Domżałem). Zeszyty Problemowe PNR. z. 77b. 1968.
100. „Badania przydatności metody elektrometrycznej do pomiaru dynamiki wilgotności gleb, wytworzonych z piasków w warunkach doświadczeń uprawowo-nawozowych” (z H. Domżałem, M. Malickim). Zeszyty Problemowe PNR, z. 77b. 1968.
101. „Pokrywa glebowa województwa lubelskiego” (z St. Uziakiem). Przegląd Geograficzny, t. XVI, z. 1, 1969.
102. „Z badań następczego wpływu orki melioracyjnej na fizyczne i chemiczne właściwości gleb wytworzonych z piasków” (z H. Domżałem). Annales UMCS. Sec. E. XXII. 1967.
103. „Rozmieszczenie niektórych składników w profilach gleb zależnie od ukształtowania terenu”. Annales UMCS. Sec. E. XXII. 1967.
104. „Wpływ erozji wodnej na zróżnicowanie gleb brunatnych kwaśnych na terenie fliszu karpackiego” (z S. Uziakiem). Annales UMCS. Sec. E. Vol. XXIII. 1. 1968.
105. „Ocena przydatności gleb województwa lubelskiego dla uprawy tytoniu na podstawie ich aktualnej bonitacji i uzyskiwanych plonów” (z R. Turskim, I. Dechnikiem, J. Glińskim). Annales UMCS. Sec. E. Vol. XXIII, 2, 1968.
106. „Zróżnicowanie pokrywy glebowej Roztocza na przykładzie gleb okolic Panasówki” (z R. Turskim, J. Borowcem, J. Glińskim, H. Domżałem). Annales UMCS. Sec. E. Vol. XXIII, 3, 1968.
107. „Zależność plonowania włókna lnu od typologii, zasobności i bonitacji gleb” (z T. Przybyszem, B. Szotem). Annales UMCS. Sec. E. Vol. XXIII, 5, 1968.
108. „The application of statistical model for proportional data in pedological studies” (z T. Przybyszem). Polish Journal of Soil Science. Vol. II, No 1, 1969.
109. „Erläuterungen zur neuen Bodenkarte Polens im Masstab 1:500 000” (z H. Uggłą). Sonderdruck aus Tagungsbericht der Deutschen Akademie der Landwirtschaftswissenschaften zu Berlin Nr 102, 1970, s. 150—163.
110. „Influence of water erosion on the distribution of trace elements in soils and on soil organic compounds” (z J. Glińskim, R. Turskim). Geological Institute Technical and Economical Bulletins. Series C. Pedology, nr 18, Bucharest 1970. In Memoriam N. C. Cernescu et M. Popovat. Reprint.
111. „Występowanie niektórych pierwiastków w glebach województwa

- rzeszowskiego w zależności od rodzaju skały macierzystej i typologii gleb". (z J. Glińskim i S. Uzakiem). *Annales UMCS. Sec. Vol. XXIV*, 1, 1969, str. 26.
112. „Wpływ pyłów z cementowni na niektóre właściwości gleb” (z J. Glińskim, M. Misztalem). *Roczn. Glebozn. T. XXI. z. 2. Warszawa 1970.*
113. „Występowanie mikroskładników w glebach Bieszczadów” (z J. Glińskim). *Roczn. Glebozn. t. XXI, z. 2, Warszawa 1970.*
114. „Beiträge zur Bodensystematik unter besonderer Berücksichtigung reliktyischer und rezenter Merkmale”. *Tagungsbericht der Deutschen Akademie der Landwirtschaftswissenschaften zur Berlin Nr 102, 1970.*
115. „Wpływ związków chemicznych stosowanych do odśnieżania na zasolenie gleb zieleńców Warszawy” (z Zb. Czerwińskim, S. Borkiem, M. Kępką, T. Majsterkiewiczem). *Roczn. Glebozn. T. XXII, z. 1, Warszawa 1971.*
116. „An electromagnetic apparatus for determination of stickiness of soil” (z M. Grochowiczem, R. Orłowskim, R. Walczakiem). *Polish Journal of Soil Sci., IV, 1, 1—10, 1971.*
117. „The availability of the method of desorption of nitrogen for estimation on the surface area of soil material” (z J. Stawińskim, R. Walczakiem). *Polish Journal of Soil Sci, IV, 2, 81—88, 1971.*
118. „Charakterystyka i przydatność rolnicza rędzin powiatu jędrzejowskiego” (z J. Glińskim, R. Kuleszyńskim i W. Zepchłą). *Materiały sesji naukowo-technicznej poświęconej gospodarce na rędzinach w pow. jędrzejowskim, Kielce-Puławy, 1971.*
119. „Zależność plonowania buraka cukrowego od odczynu, zasobności w P_2O_5 i K_2O oraz bonitacji gleb województwa kieleckiego” (z I. Dechnikiem, R. Turskim). *Annales UMCS. Sec. E. vol. XXVI, 79—93, 1971.*
120. „Plonowanie zbóż w zależności od typologii gleb niektórych rejonów województwa rzeszowskiego” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim i B. Szotem). *Annales UMCS, sec. E. XXVI, 95—112, 1971.*
121. „Ocena przydatności gleb województwa rzeszowskiego dla uprawy buraka cukrowego” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, B. Szotem). *Annales UMCS, sec. E. XXVI, 113—130, 1971.*
122. „Rozmieszczenie mikroelementów w profilach gleb strefy tropikalnej i umiarkowanej” (z J. Glińskim i Vu Cao Thai). *Annales UMCS. Sec. E. XXVI, 1—28, 1971.*
123. „Ocena przydatności rolniczej surowców odpadowych z przemysłu i kopalnictwa”. Część I. Właściwości chemiczne i fizyczne odpadów z przemysłu i kopalnictwa zastosowanych w doświadczeniach po-

- lowych" (z J. Gastołem i J. Sytkiem). Roczn. Nauk Roln., s. A. t. 98, z. 1. 1972.
124. „Rędziny Wyżyny Lubelskiej wytworzone ze skał węglanowych okresu kredowego" (z R. Turskim). RNR s. D-Monografie t. 148. Warszawa 1972.
125. „The organic matter content as a factor determining the soil surface area" (z I. Dechnikiem i J. Stawińskim). International Clay Conference, Madrid, June 25—30, 1972.
126. „Correlation between the soil surface-area and humus compounds in the soil" (z I. Dechnikiem i J. Stawińskim). Polish Journal of Soil Sci., V. 2, 99—102, 1972.
127. „The organic substance as a factor determining the surface area of the soil" (z I. Dechnikiem i J. Stawińskim). Mat. International Clay Conference, Madrid, 1972.
128. „Ocena przydatności rolniczej surowców odpadowych z przemysłu i kopalnictwa. Cz. I. Właściwości chemiczne i fizyczne odpadów z przemysłu i kopalnictwa zastosowanych w doświadczeniach polowych" (z J. Gastołem, J. Sytkiem). RNR 98—A-1, 1972.
129. „The relationship between some elements content in soils of tropical and moderate zones" (z J. Glińskim, Vu Cao Thai). Polish Journal of Soil Sci., V. 1, 13—24, 1972.
130. „Typologia i właściwości gleb wytworzonych z gliny zwałowej zlodowacenia środkowopolskiego" (z S. Borkiem, Z. Brogowskim, K. Czarnowską, Z. Czerwińskim, M. Kępką, K. Konecką-Betley, A. Kuźniarową, I. Łakomcem, Cz. Święcickim). Roczniki Nauk Rolniczych, s. D, T. 151, 1973.
131. „Wpływ intensyfikacji rolnictwa na właściwości wodne gleby" (z B. Gotchold, R. Obrączką). Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 145, 1973.
132. „The possibilities for the application of soil surface measurements in the evaluation of some soil properties" (z I. Dechnikiem, J. Stawińskim). 10-th International Congress of Soil Science, 1974.
133. „The distribution of energetic compounds in mechanical particles of some soils" (z Z. Brogowskim, K. Konecką-Betley). Polish Journal of Soil Science, vol. VII, No 2, 1974.
134. „The new apparatuses for measurement of physico-mechanical soil properties" (z I. Dechnikiem, A. Pukosem). ZPPNR, 168, 229—236, 1975.
135. „Badania gleboznawcze Parku Łazienkowskiego w Warszawie w nawiązaniu do ochrony środowiska". Cz. I. Charakterystyka gleb". (z S. Borkiem, K. Czarnecką, Z. Czerwińskim, D. Czepińską-Ka-

- mińska, M. Kępką, K. Konecką-Betley, A. Kusińską, A. Mazurkiem, J. Praczem). Roczniki Nauk Rolniczych, s. A, t. 101, z. 1, 1975.
136. „Badania gleboznawcze Parku Łazienkowskiego w Warszawie w nawiązaniu do ochrony środowiska”. Cz. II. „Wpływ aglomeracji miejskiej na gleby i rośliny” (z K. Czarnowską, Z. Czerwińskim, K. Konecką-Betley, J. Praczem). Roczniki Nauk Rolniczych, s. A, t. 101, z. 1, 1975.
137. „Új készülék a talaj mechanikai tulajdonságainak mérésére” (z J. Dechnikiem, R. Walczakiem, A. Pukosem). Különlenyomat az Agrártudományi Egyetem, évi közelményeiből, 1975.
138. „Wartość rolnicza gleb wschodniej Polski” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, R. Turskim, B. Szotem, R. Dębickim). Roczniki Nauk Rolniczych, s. D, T. 161, 1976.
139. „Charakterystyka sił lepkości w glebie wytworzonej z lessu” (z I. Dechnikiem, J. Lipcem, R. Orłowkim). Roczniki Gleboznawcze, XXV, 4, 3—10, 1976.
140. „Soil aggregatio and water-stability index” (z B. Witkowską, R. Walczakiem). Polish Journal of Soil Sci., VIII, 1, 3—8, 1976.
141. „An attempt to diagnose the genetic horizons of soils on the basis of the content of exchangeable metal cations in mechanical fractions” (z Z. Brogowskim, A. Kusińską, K. Zembrzycką). Polish Journal of Soil Science, vol. IX, 2, 1976.
142. „Wlijanije objemnych deformacji poczw na ich wodno-wozdusznije charakterystyka” (z K. Kostankiewiczem, R. Walczakiem). Zjazd Tow. Glebozn. ZSRR, Mińsk 1977.
143. „Powierzchnia właściwa gleb Polski” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, H. Pondelem, J. Stawińskim). RNR, D, 165, s. 66, 1977.
144. „Procesy glebowe i właściwości gleb aglomeracji miejskiej na przykładzie Ogrodu Saskiego w Warszawie” (z Z. Czerwińskim, J. Praczem, A. Mazurkiem). Człowiek i środowisko. 1/1/, 33—46, 1977.
145. „Procesy kształtowania się gleb wytworzonych z gliny zwałowej Wysoczyzny Siedleckiej” (z K. Konecką-Betley, D. Czępińską-Kamińską). Zeszyty Naukowe SGGW-AR, Rolnictwo, 16, 1977.
146. „The development of investigations on physics of soil environment carried out in Poland” (z J. Glińskim), ZPPNR, 220, 1978.
147. „Soil oxygen conditions for emergence of tomato seedlings” (z J. Glińskim, S. Łabudą, W. Stępniewskim). Polish Journal of Soil Sci., XI, 2, 1978.
148. „Application of scanning microscopy in studies of the morphology of mechanical fractions of soils” (z Z. Brogowskim, J. Koconiem). Polish Journal of Soil Science. Vol. XX, No 1, 1978.

149. „Stan badań i perspektywy nawodnień ściekami terenów leśnych”. (z J. Boćko, F. Białkiewicz). Zeszyty Probl. Post. Nauk Roln. z. 204, 1978.
150. „Morfology of Natural Zeolites Occurring in Soil as Determined by Electron Microscopy”. (z Z. Brogowskim, J. Koconiem). Biuletyn De L'Academie Polonaise des Sciences. Serie des Sciences de La Terre, Volume XXVII, No. 1—2 1979.
151. „A conductometric method for the control of the moisture dynamics of mineral soils” (z M. Malickim). Polish Journal of Soil Science, vol. XII, No. 2, 1979.
152. „The influence of the ionic character of a flocculent on the aggregation of soil material”. (z M. Hajnosem). Polish Journal of Soil Science, vol. XII, No. 2, 1979.
153. „Temperature effect on the horizontal infiltration process in soil” (z Henrykiem Czachorem). Roczn. Glebozn. T. XXXII, nr 3, Warszawa 1981, str. 3—9.
154. „Water permeability as a factor of the soil structure” (z Barbarą Witkowską-Walczak). Roczn. Glebozn. T. XXXII, nr 3, Warszawa 1981, str. 17—24.
155. „The influence of human activity on soils of the green belt of the Warsaw agglomeration” — Sympozjum — Berlin „Soil Problems urban areas” 7—9.IX. 1981.
156. „Charakterystyka warunków przyrodniczych Kampinoskiego Parku Narodowego” — „Wpływ działalności człowieka na środowisko elebowe PKN”. Wydawn. SGGW-AR Warszawa. 1983. (i inni).
157. „The possibility of zeolites occurrence in the soils of Poland” (z Z. Brogowskim i E. Zaniewską-Chlipalską). Zeszyty Problemowe Postępów Rolniczych 1983, z. 220.
158. „Recent achievements in Soil Physics in Poland”. (z R. Walczakiem). Mitteilungen der Deutschen Bodenkundlichen Gesellschaft, Band 39, 1984.
159. „Agrophysical investigations in Poland at present and in Future”. (z J. Glińskim i B. zotem). Sbornik Mechanizacni Fakulty. Vysoke Skoly Zemedelske v Praze. Praha 1985.
160. „Instruments for Agrophysical investigations designed by the Institute of Agrophysics PAN (z J. Glińskim, M. Grochowiczem, B. Szotem, R. Walczakiem). Sbornik Mechanizacni Fakulty. Vysoko Skoly Zemedelske v Praze. Praha 1985.
161. „Suitability of some soil conditioners and waste substances for decreasing soil susceptibility to erosion”. (z I. Dechnikiem, R. Dębickim i J. Lipcem). Polish Journal of Soil Science Vol. XV, Nr 2. 1982.

162. „Kryteria wyróżnienia i przestrzenne ujęcie gleb Polski według FAO” (z F. Kuźnickim, S. Białouszem). Roczniki Nauk Rolniczych Seria D. Monografia. Tom 188, Warszawa 1984.
163. „Wpływ agregacji czarnoziemiu na jego wodno-powietrzne charakterystyki” (z B. Witkowską-Walczak i R. Walczakiem). Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych z. 315, 1986.
164. „Morfologia, struktura i ultrastruktura ziarn pyłu gleb piaskowych Kampinoskiego Parku Narodowego”. (z Z. Brogowskim, J. Koconiem, M. Okołowicz). Wydawn. SGGW-AR Warszawa 1986.

Podręczniki, broszury, skrypty, mapy

1. „Nawożenie łąk górskich” — Gorynek. Lwów 1938.
2. „Gleba”. Rozdz. III „Agrotechnika”, PIWR, Warszawa 1950.
3. „Wskazówki do określania gleb w polu” (z S. Zawadzkiem). Biuro Projektów Wodno-Melioracyjnych. Warszawa 1951.
4. „Podstawowe wiadomości o glebie”. PIWR, Warszawa 1952.
5. „Gleba III”. Rozdz. II „Agrotechnika”, PIWR, Warszawa 1952.
6. „Gleba i jej żyzność” (ze Strzemiem). Upowszechnienie Wiedzy Rolniczej, PWRiL, Warszawa 1952.
7. „Rosyjsko-polski słownik rolniczy” (z innymi autorami). PIWR, Warszawa 1952.
8. „Gleba i jej żyzność” (z M. Strzemiem). Szkolenie masowe PGR. PIWR, Warszawa 1952.
9. „Przewodnik metodyczny do podręcznika gleboznawstwa dla Rolniczych Studiów Zaocznych”. Warszawa 1953.
10. „Erozja gleb w Polsce” (z A. Malickim i S. Ziemiem). PIWR, Warszawa 1953.
11. „Co należy wiedzieć o klimacie i glebie” (z M. Strzemiem) PWRiL.
12. „Gleby Polski i ich żyzność”. Mała Biblioteka Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 1953.
13. „Jak powstają gleby?” Mała Biblioteka Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Warszawa 1954.
14. „Przewodnik metodyczny do podręcznika gleboznawstwa dla Rolniczych Studiów Zaocznych” (wyd. 2), Warszawa 1954.
15. „Podstawowe wiadomości o glebie i ich ulepszaniu”. Biblioteka Dwuletnich Kursów Szkolenia Masowego. PWRiL, Warszawa 1954.
16. „Podstawowe wiadomości o glebie i melioracjach”. Podstawy Rolnictwa. Cz. I. Dla uczestników masowego szkolenia rolniczego. PIWR, Warszawa 1955.

17. „Gleboznawstwo”. Rozdz. VII. Przewodnik Budownictwa Wodno-Melioracyjnego, t. I. PWRiL, Warszawa 1955.
18. „O naszych glebach”. PZWS, Warszawa 1955.
19. „Przewodnik metodyczny do podręcznika gleboznawstwa dla Rolniczych studiów zaocznych” (wyd. 3), Warszawa 1955.
20. „Gleba”, Rozdz. I „Agrotechnika” (wyd. 3), PWRiL, Warszawa 1956.
21. „Przewodnik metodyczny do podręcznika gleboznawstwa dla Rolniczych Studiów Zaocznych” (wyd. 4). Warszawa 1956.
22. „Wiadomości o glebie. Produkcja roślinna i jej organizacja”. PWRiL, Warszawa 1956.
23. „Mapa gleb Polski w skali 1:1 000 000” (z innymi autorami), PIWR, Warszawa 1950.
24. „Mapa gleb Polski w podziałce 1:1 000 000” (z innymi autorami). Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Warszawa 1958.
25. „Mapa gleb Polski, podziałka 1:300 000”. Arkusz Zamość (z innymi autorami). Państw. Przeds. Wyd. Geol., Warszawa 1959.
26. „Mapa gleb Polski, podziałka 1:300 000” Arkusz Kielce (z innymi autorami). Państw. Przeds. Wyd. Geolog., Warszawa 1959.
27. „Mapa gleb Polski, podziałka 1:300 000”. Arkusz Przemyśl. Państw. Przeds. Wyd. Geolog. (z innymi autorami), Warszawa 1959.
28. „Mapa gleb Polski w skali 1:300 000”. Arkusz Nowy Sącz (z innymi autorami) PPWG, Warszawa 1959.
29. „Mapa gleb Polski w skali 1:300 000”. Arkusz Lublin (z innymi autorami). PPWG, Warszawa 1959.
30. „Uprawa roślin” (z Z. Kłoczowskim i S. Wiśniewskim). T. I, PWRiL, Warszawa 1960.
31. „Gleby i ich wartość użytkowa”. PWRiL, Warszawa 1961.
32. „Uprawa roślin” (z Z. Kłoczowskim i S. Wiśniewskim) T. I (wyd. 2), PWRiL, Warszawa 1962.
33. „Przewodnik metodyczny i uzupełnienia do II wydania podręcznika „Gleboznawstwo ogólne”. Wyd. V, Warszawa 1962.
34. „Rozpoznawanie gleb i podstawy kartografii gleboznawczej”. (z S. Uziakiem i S. Zawadzkiem). Skrypt, Lublin 1963.
35. „Gleby i ich rozmieszczenie”. (Geografia Powszechna), T. I. PWN Warszawa 1963.
36. „Uprawa roślin” (z Z. Kłoczowskim i S. Wiśniewskim). T. I, (wyd. 3). PWRiL, Warszawa 1963.
37. „Wielka Encyklopedia PWN. Hasła: „gleboznawstwo, geografia gleb, gleba i inne”. PWN, Warszawa 1963.
38. „Encyklopedia — Przyroda i Technika. Hasła: „gleba, gleby Polski, Wiedza Powszechna. Warszawa 1963.

39. „Podniesienie urodzajności gleb lekkich północnej części woj. lubelskiego. Podniesienie żyzności gleb lekkich” (z R. Turskim). PWRiL i WSR Lublin 1964.
40. „Encyklopedia ekonomiczno-rolnicza. Hasła: „geografia gleb, gleboznawstwo”. PWRiL, Warszawa 1964.
41. „Uprawa roślin” (z Z. Kłoczowskim i S. Wiśniewskim). T. I. (wyd. 4). PWRiL, Warszawa 1964.
42. „Gleba”. Rozdz. II. „Agrotechnika” (wyd. 4). PWRiL, Warszawa 1964.
43. „Przewodnik metodyczny i uzupełnienia do podręcznika „Gleboznawstwo ogólne” (z J. Chlipowską), SGGW, Warszawa 1965.
44. „Rozpoznawanie gleb i podstawy kartografii gleboznawczej” (z S. Uziakiem i S. Zawadzkiem). Wyd. 2. WSR, Lublin 1965.
45. „Gleby i ich wartość użytkowa” (wyd. 2). PWRiL, Warszawa 1966.
46. „Zarys geografii gleb”. PWN, Warszawa 1966.
47. „Atlas Świata PWN, mapki barwne gleb Europy (z R. Turskim). Azja, Australia, Afryka, Ameryka Północna i Południowa” (z S. Uziakiem). Warszawa 1956—1966.
48. „Mapa gleb Polski w skali 1:2 500 000, barwna” (z R. Turskim i S. Uziakiem). PWRiL, Warszawa 1966.
49. „Mapa gleb Polski w skali 1:300 000, barwna” (z R. Turskim i S. Uziakiem). T. VII, WSP, Warszawa 1966.
50. „Soil map of Europe 1:500 000” (z innymi autorami). FAO, Belgium 1965.
51. „Gleboznawstwo”. Podręcznik dla techników wodno-melioracyjnych. PWRiL, Warszawa 1966.
52. „Najważniejsze wiadomości o glebie”. Uprawa roślin. T. I. Podręcznik dla STR (wyd. 5) (z Z. Kłoczowskim i S. Wiśniewskim). PWRiL, Warszawa 1966.
53. „Rozpoznawanie i analiza gleb”. Skrypt dla studentów biologii i geografii (z S. Uziakiem). UMCS, Lublin 1966.
54. „Wiadomości o glebach”. Ogólna uprawa roślin. T. I. Podręcznik dla techników rolniczych (z S. Bacem i T. Bartoszkim). PWRiL, Warszawa 1967.
55. „Rozpoznawanie gleb i podstawy kartografii gleboznawczej”. Skrypt dla studentów Wydziałów Rolnych (wyd. 3) (z S. Uziakiem i S. Zawadzkiem). WSR, Lublin 1967.
56. Przyroda i technika. Encyklopedia, hasła: „gleby, gleby Polski” (wyd. II). Wiedza Powszechna, Warszawa 1967.
57. „Wskazówki do ćwiczeń z gleboznawstwa i chemii rolnej”. Skrypt dla studentów Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego. Cz. III. Ćwicze-

- nia terenowe (z T. Barszczakiem, H. Głębowskim, S. Mercikiem). SGGW, Warszawa 1969.
58. „Nowoczesna uprawa roślin” (z E. Czerwińskim, A. Jakubiec, I. Matelą, D. Nelken, H. Nowak, J. Stelmachem). Podręcznik dla uczestników Przynsposobienia Rolniczego, PWRiL, Warszawa 1969.
 59. „Uprawa roślin”. Cz. I. (z A. Jakubiec, I. Matelą). Podręcznik dla Szkół Przynsposobienia Rolniczego. PWRiL, Warszawa 1968.
 60. „Rozpoznawanie i analiza gleb” (z S. Uziakiem). Przewodnik do ćwiczeń z gleboznawstwa przeznaczony dla studentów biologii i geografii (wyd. 2, uzupełnione). PWN, Warszawa 1970.
 61. „Gleboznawstwo. Zajęcia praktyczne” (z J. Borowcem, J. Glińskim, R. Turskim, S. Uziakiem, J. Wondrausch, S. Zawadzkiem). Skrypt dla studentów Wydziałów Rolniczych WSR, PWN, Warszawa 1970.
 62. „Gleboznawstwo”. Podręcznik dla Techników Wodno-Melioracyjnych, (wyd. 2). PWRiL, Warszawa 1970.
 63. „Uprawa roślin” (z S. Bacem i T. Bartoszkim). T. I. Podręcznik dla techników rolniczych. PWRiL, Warszawa 1970.
 64. „Uprawa roślin”. Cz. I. (wyd. 2 poprawione) (z A. Jakubiec, I. Matelą, H. Nowak). Podręcznik dla szkół Przynsposobienia Rolniczego, PWRiL, Warszawa 1970.
 65. „Gleboznawstwo. Zajęcia praktyczne” (wyd. 2) (z J. Borowcem, J. Glińskim, R. Turskim, S. Uziakiem, J. Wondrausch, S. Zawadzkiem). PWN, Warszawa 1971.
 66. „Gleba i jej właściwości”. Przekład z angielskiego pod redakcją prof. dra Bohdana Dobrzańskiego przez doc. dra Zygmunta Brogowskiego i doc. dra Stanisława Moskala. Autorzy: Harry C. Buckman — Nyle C. Brady. PWRiL, Warszawa 1971.
 67. „Uprawa roślin”. T. I. (z S. Bacem, T. Bartoszkim). Podręcznik dla techników rolniczych (wyd. 2). PWRiL, Warszawa 1971.
 68. „Nowoczesna uprawa roślin” (z E. Czerwińskim, A. Jakubiec, I. Matelą, D. Nelken, H. Nowak, J. Stelmachem), (wyd. 2). PWRiL, Warszawa 1971.
 69. „Uprawa roślin”. T. I. (z E. Bacem i T. Bartoszkim). Podręcznik dla techników rolniczych, (wyd. III). PWRiL, Warszawa 1972.
 70. „Rozpoznawanie i analiza gleb”, (wyd. III) (z S. Uziakiem). Przewodnik do ćwiczeń z gleboznawstwa dla studentów biologii i geografii. PWN. Warszawa 1972.
 71. „Gleby Polski. Mapa w skali 1:500 000” (z J. Siutą, M. Strzemskim, T. Witkiem, S. Zawadzkiem) .Wyd. Geolog. Warszawa 1972.
 72. „Gleboznawstwo” — Podręcznik dla techników melioracji wodnych. Wydanie III. PWRiL. Warszawa 1972.

73. „Uprawa roślin”. Część I, wydanie III poprawione i uzupełnione (z A. Jakubiec, I. Matela, H. Nowak). Podręcznik dla szkół przysposobienia rolniczego. PWRiL. Warszawa 1972.
74. „Znaczenie fizyki wody glebowej w gleboznawstwie i melioracjach wodnych” (z B. Michałowską, R. Walczakiem). Problemy Agrofizyki 10, 1973.
75. „Uprawa roślin”. T. I. (z S. Bacem i T. Bartoszkim) — Podręcznik dla techników rolniczych. Wyd. IV. PWRiL 1973.
76. „Zarys gleboznawstwa ogólnego”. UMCS Lublin 1973.
77. „Zarys charakterystyki gleb Polski” (z J. Siutą, M. Strzemskim, T. Witkiem, S. Zawadzkiem). Wydawn. Geologiczne, Warszawa 1973.
78. „Uprawa roślin” T. I. (z S. Bacem i T. Bartoszkim). Wydanie V — Podręcznik dla Techników Rolniczych. PWRiL 1974.
79. „Mapa gleb Polski w skali 1:1 000 000. Charakterystyka gleb wyróżnionych na mapie gleb Polski w skali 1:1 000 000” (z St. Kowalińskim, F. Kuźnickim, T. Witkiem i S. Zawadzkiem). Wydawn. Geologiczne, Warszawa 1974.
80. „Uprawa roślin” cz. 1 (A. Jakubiec, I. Matela, H. Nowak). Wydanie IV poprawione i uzupełnione. Podręcznik dla zasadniczych szkół rolniczych. PWRiL. Warszawa 1974.
81. „Nowoczesna uprawa roślin”. Wyd. III (z Z. Czerwińskim, A. Jakubiec, I. Matel, D. Nelken, B. Nowak, J. Stelmach). Rozdział: Podstawowe wiadomości o glebie. PWRiL. Warszawa 1975.
82. „Uprawa roślin”. Podręcznik dla techników rolniczych. Wyd. VI. (z S. Bacem i T. Bartoszkim). PWRiL. Warszawa 1977.
83. „Nowoczesna uprawa roślin”. Wyd. IV. (z Z. Czerwińskim, A. Jakubiec, I. Matel, D. Nelken, H. Nowak i J. Stelmach). PWRiL 1979.
84. „Uprawa roślin”. Podręcznik dla Techników Rolniczych. Wyd. VII, (z S. Bacem, T. Bartoszek, Z. Czerwińskim). PWRiL. Warszawa 1979.
85. „Uprawa roślin”, t. 1. Podręcznik dla Techników Rolniczych. Wyd. VIII. PWRiL. Warszawa 1979.
86. „Nowoczesna uprawa roślin”. Wyd. V (z zespołem). PWRiL. Warszawa 1980.
87. „Produkcja roślinna” (z zespołem). PWRiL. Warszawa 1980.
88. „Nowoczesna uprawa roślin”. Wyd. VI (z zespołem). PWRiL. Warszawa 1981.
89. „Uprawa roślin” t. 1 (z zespołem). Wyd. IX. PWRiL. Warszawa 1981.
90. „Gleboznawstwo”. Podręcznik dla studentów Akademii Rolniczych (z zespołem). PWRiL. Warszawa 1981.
91. „Podręcznik dla uczniów techników melioracji wodnych. Wyd. IV. Poprawione i uzupełnione. PWRiL. Warszawa 1983, str. 186. rolniczych”.

92. „Produkcja roślinna”. „Podręcznik dla uczniów zasadniczych szkół rolniczych”. Wyd. II. PWRiL. Warszawa 1983.
93. „Nowoczesna uprawa roślin”. Wyd. VII. PWRiL. Warszawa 1984.
94. „Uprawa roślin”, t. 1. „Podręcznik dla Techników Rolniczych”. Wyd. X. PWRiL. Warszawa 1984.
95. Klasyfikacja gleb i kompleksy glebowo-rolnicze. Poradnik nawożenia i ochrony roślin Agrochem. 1984/85.
96. „Produkcja roślinna” — Gleba jako siedlisko roślin?. Wyd. III. PWRiL 1985.
97. Nowoczesna uprawa roślin. Wyd. VIII. PWRiL 1986.

Artykuły popularne, recenzje i inne

1. „Co trzeba wiedzieć o supertomasynie?”. Rolnik, nr 16, Lwów 1934.
2. „O gospodarce na Huculszczyźnie”. Wiadomości Rolnicze, nr 13, Lwów 1936.
3. „Pierwsza szkoła obsługi maszyn i narzędzi rolniczych”. Niwa, nr 2, Rzeszów 1945.
4. „Akcja wiosennych siewów”. Niwa, nr 5, Rzeszów 1945.
5. „Z jakim dorobkiem rozpoczynamy nowy rok 1946?”. Niwa, nr 2, Rzeszów 1946.
6. „Jak stosować siarczan amonu?”. Niwa, nr 3, Rzeszów 1946.
7. „Jak gospodarować na glebach powiatu tarnobrzeskiego?”. Niwa, nr 1, Rzeszów 1947 (z mapą gleb wykonaną z J. Tomalskim).
8. „Wskazówki dotyczące sztucznych nawozów”. Niwa, nr 2, Rzeszów 1947.
9. „Ogólne wskazówki do wyceniania gleb ornych”. Wiadomości Korespondenta Rolnego, nr 1, Warszawa 1948.
10. „Gleby kwaśne i gleby podmokłe”. Instruktor Rolny, nr 5, Warszawa 1949.
11. „Gnojowica i jej wartość nawozowa”. Instruktor Rolny, nr 7, Warszawa 1949.
12. „Budowa stajni i zbiorników dostosowanych do produkcji gnojowicy”. Instruktor Rolny, nr 7, 8, Warszawa 1949.
13. „Życie gleby”. Plon, r. I, nr 10, Warszawa 1950.
14. „Nauka wobec posuchy na Lubelszczyźnie (zbiory). Problemy — miesięcznik popularno-naukowy, nr 2.
15. „Gleba”. Chemia w Szkole, nr 1, Warszawa 1955.
16. „Rozwój pracy naukowej w UMCS 1944—1954”. Nauka Polska, Warszawa 1955.

17. „Analiza gleb i roślin. C. S. Piper” (recenzja). Postępy Biochemii t. IV, z. 3, Warszawa 1958.
18. „O sistematikie poczw priniatoj pri sostawlenii poczwiennoj Karty Polskoj Narodnoj Riespubliki w masztobie” 1:300 000 (artykuł naukowy), (z A. Musierowiczem). Cercetarii de pedologie Lucrasile Bucurestii, septempb.
19. „Konferencja Gleboznawcza w Rumunii. Post. Nauk Roln., nr 1 (55), 1969.
20. „Możliwość podniesienia urodzajności gleb w Polsce”. Post. Nauk Roln., nr 5 (59), Warszawa 1959.
21. „Arkadiusz Musierowicz”. Nauka Polska. R. VII, nr 3 (29), Warszawa 1959.
22. „Upowszechnienie wiedzy rolniczej w Stanach Zjednoczonych. A P.” Post. Nauk Roln., nr 2 (62), Warszawa 1960.
23. „Postanowienie Konferencji Koordynacyjnej Krajów Demokracji Ludowej dotyczące metodyki badania fizycznych właściwości gleb”. Roczniki Gleboznawcze, t. IX, Warszawa 1960.
24. „Sposoby powyszenija płodorodija poczw w Polsce”. Sbornik Co. Z. V. vyr., nr 6—7, Praha 1960.
25. „Julian Tokarski”. Nauka Polska. R. IX, nr 3 (35). 1961.
26. „Bolesław Świętochowski”. Nauka Polska. R. IX, nr 4 (36), 1961.
27. „Kowda oczerki prirody i poczw Kitaja” (recenzja). Przegl. Geogr., t. XXXIII, 23, 1961.
28. „Kazimierzówka Wierzchowiska”. Loes-Like coverting deposits. (The Lublin Upland), charakterystyka części trasy kurso-konferencji. INQVA VI-th Congress Poland 1961.
29. „Gleby trzeba znać”. Kol. Kółek Rolniczych. PWRiL. Warszawa 1961.
30. „Problem form i metod udziału nauk w upowszechnianiu postępu rolniczego w Polsce”. Materiały i seminarium upowszechnienia postępu rolniczego. Warszawa 1962.
31. „Wydział V Nauk Rolniczych i Leśnych” (z W. Ramlau). Rocznik Polityczny i Gospodarczy, nr 34, Warszawa 1962.
32. „Julian Tokarski (1883—1961)”. Roczn. Nauk Roln., t. 88 A-1, Warszawa 1963.
33. „Wprowadzenie” do konwersatorium poświęconego zastosowaniu analizy spektrograficznej do badania gleb i roślin. Materiały z konwersatorium PAN, Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej. Warszawa 1964.
34. „Podniesienie urodzajności gleb lekkich północnej części woj. lubelskiego” (z R. Turskim). Lublin 1964.

35. „Issledowanija w oblasti fiziki poczw w Polsce. Sbornik rabot po mietodieke issledowanij w oblasti fiziki poczw. AN-Is. L., Lenin-grad 1964.
36. „Osiągnięcia i kierunki rozwoju gleboznawstwa w Polsce. Zeszyty Probl. Post. Nauk Roln., z. 49, 1965.
37. „Pamięci Arkadija Musierowicza”. Poczwowied., AN SSSR, nr 11, Moskwa 1966.
38. „Puti razwitija sielskochozajstwiennoj mikrobiologii w Polsce” (z A. Szemberem). Mikrobiologija t. XXXVI, wyd. 1, 1967.
39. „Pamięci Arkadiusza Musierowicza 1894—1966”. Roczniki Nauk Rolniczych, t. 93—A—2, 1967.
40. „Gleboznawstwo w Estonii w służbie rolnictwa (z S. Kowalińskim). Post. Nauk Roln., nr 3 (105), 1967.
41. „Pamięci prof. dra Jana Tomaszewskiego”. Post. Nauk Roln., Nr 3 (311), 1968.
42. „Współpraca lubelskiego ośrodka naukowego z gospodarką narodową”. Życie Szkoły Wyższej, 7—8, 1969.
43. „Obituary Profesor Doctor Jan Tomaszewski”, 1884—1967. Polish Journal of Soil Science, V. 1, Nr 1, 1969.
44. „O upowszechnianiu nauk rolniczych. Problemy, nr 9, 1970.
45. „Charakterystyka i przydatność rolnicza rędzin powiatu jędrzejowskiego” (z J. Glińskim, R. Kuleszyńskim, W. Zepchłą). Sesja Naukowo-Techniczna poświęcona gospodarce na rędzinach w powiecie jędrzejowskim. Kielce-Puławy 1971 (rotaprint).
46. „Gleba jako środowisko fizyczne, chemiczne i biologiczne”. Podstawowe problemy współczesnej techniki. Tom XIV. Seria popularnonaukowa Wydziału Nauk Technicznych PAN, PWN 1970.
47. „Wykorzystanie odpadów przemysłowych i kopalnianych do zwiększania urodzajności gleb piaszkowych w Polsce” (z W. Zepchłą). Nowe Rolnictwo nr 15—16/71.
48. „Wpływ intensyfikacji rolnictwa na człowieka i jego środowisko. Sprawozdanie z sesji Rady Naukowej ZG TWP — Człowiek i środowisko. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej. Zarząd Główny. Warszawa 1972.
49. „Aktualne problemy fizyki gleby. Pojęcie fizyki gleby”. (z P. Kowalikiem). Postępy Nauk Rolniczych nr 2, 1972 r.
50. „Arkadiusz Musierowicz”. Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej, Seria B, z. 23, 1972.
51. „Wpływ intensyfikacji rolnictwa na żyzność gleb” (z J. Glińskim). Referat plenarny na XIX Zjeździe PTGleb. Katowice-Kraków, 1972.

52. „Aktualny stan i dalsze kierunki badań nad zawartością mikroelementów w glebach Polski”. *Roczniki Glebozn.*, XXIII, z. 2, 1972 (z J. Glińskim).
53. „Wzrost intensyfikacji produkcji roślinnej a zagadnienie zmian w środowisku przyrodniczym” (z Wł. Byszewskim). *Postępy Nauk Roln.* nr 5, 1972.
54. „Województwo Lubelskie. Rejonizacja produkcji rolniczej”. Pokrywa glebowa. Praca zbiorowa. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie, 1972.
55. „Otwarcie obrad Sekcji Nauk Rolniczych i Leśnych przed II Kongresem Nauki Polskiej”. *Post. Nauk Roln.* 6/143, 1973. 1973.
56. „Podsumowanie wniosków na obradach Sekcji Nauk Rolniczych i Leśnych przed II Kongresem Nauki Polskiej. *Post. Nauk Roln.* 6/143—Rok XX(XXV) 1973.
57. „Nauka a zdrowie i wyżywienie człowieka” (z W. Michajłowem, S. Maziarkiem, M. Nikonorow, A. Szczygieł). *Postępy Nauk Roln.* 6, 1973.
58. „Nauki biologiczne, rolnicze i medyczne na II Kongresie Nauki Polskiej”. *Nauka Polska* nr 1, 1973.
59. „Wnioski Zespołu IV — Nauka a zdrowie i wyżywienie człowieka”. B. Dobrzański (przewodniczący), T. Baranowski, W. Jasiński, J. Kos-trzewski, M. Michajłow, T. Orłowski, M. Mossakowski. *Postępy Nauk Rolniczych*, 6, 1973.
60. „Wprowadzenie”. *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 145, 1973.
61. „Tradycje, osiągnięcia i perspektywy polsko-radzieckiej współpracy w dziedzinie nauk rolniczych”. *Postępy Nauk Rolniczych* nr 2, 1973.
62. „XXV lat polsko-radzieckiej współpracy naukowo-technicznej w rolnictwie”. *Postępy Nauk Rolniczych* nr 2, 1973.
63. „Nauka sielskomu choziajstwu (nauka rolnictwa)”. *Polsza* nr 6 (238) — 1974.
64. „Comparison of the legend to the soil map of Europe at the scale 1:1 000 000 according to the FAO with the systematics of polish soils” (z F. Kuźnickim, S. Białouszem). *Transactions of the 10-th International Congress of Soil Science* (12—21. VII. 1974 Moskwa).
65. „Sprawozdanie z ustaleń Europejskiej Grupy Roboczej Komisji Klasyfikacji i Oceny Gleb FAO (z F. Kuźnickim). *Postępy Nauk Rolniczych* nr 3/146 — Rok XXI(XV) 1974.
66. „Związki gleboznawstwa radzieckiego i polskiego w minionym 30-leciu. *Postępy Nauk Rolniczych* nr 4/147 — Rok XXI (XV) 1974.

67. „Perspektywy nauk rolniczych w świetle prognoz rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Ludowej (wykład inauguracyjny). Zeszyty Naukowe A. R. w Warszawie. Seria Historyczna, 11, Warszawa 1974.
68. „Sylwetka prof. dra Józefa Goralskiego (z St. Moskałem). Zeszyty Naukowe AR w Warszawie, Seria Historyczna 11, Warszawa 1974.
69. „Potrzeby intensywnej produkcji żywności i jej aspekty zdrowotne (z J. Kostrzewskim) — Nauka Polska nr 6, 1975.
70. „Zakład Agrofizyki PAN — pierwsze lata działalności” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). 3 wersje językowe. Nauka Polska 9—10, 1975.
71. „Wspomnienie o doc. dr Janinie Krotowicz-Krzysztofowicz (1900—1974)” (z L. Kuszelewskim). Zeszyty Naukowe AR w Warszawie. Seria Historyczna, 12, 1975.
72. „Przydatność rolnicza rędzin”. Roczn. Glebozn. T. XXVII, z. 2, Warszawa 1976.
73. „Skutki chemizacji i mechanizacji rolnictwa w Polsce” (z A. Kowalowskim, J. Prończukiem). Postępy Nauk Rolniczych 4, 1976.
74. „Wprowadzenie”. Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 177, 1976.
75. „Rozwój badań agrofizycznych w Polsce” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). Postępy Nauk Rolniczych Nr 5/79.
76. „Wspomnienia o Profesorze Arkadiuszu Musierowiczu”. Zeszyty Naukowe SGGW-AR, Rolnictwo 18. Warszawa 1979.
77. „Nauczanie o ochronie i kształtowaniu środowiska naturalnego w szkołach wyższych na Wydziałach Biologicznych, Rolniczych i Medycznych. Komitet Naukowy przy Prezydium PAN”. Człowiek i Środowisko. Oświatowe i Wychowawcze problemy ochrony środowiska Warszawa 1979.
78. „Zagadnienia właściwości fizycznych i fizyko-chemicznych gleb” (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). Podstawowe Problemy Współczesnej Techniki. T. XXXI. Gospodarka Żywnościowa. PWN. 1980.
79. „Powstanie i rozwój Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego”. Roczniki Gleboznawcze. T. XXXI. Nr 3/4. Warszawa 1980.
80. „Development of investigations of the physical properties of soils in Poland”. (z J. Glińskim). Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych z. 220. 1979.
81. „O działalności PAN”. Materiały i studia opolskie. z. 23. Opole. 1971 r.
82. „Nauczanie i kształtowanie ochrony środowiska naturalnego w szkołach wyższych na wydziałach biologicznych, rolniczych i medycznych”. PAN. „Oświatowe i wychowawcze problemy ochrony środowiska”. 1979, str. 136—149.

83. „Twórczy wkład Prof. Dr h.c. Jana Tomaszewskiego do nauki gleboznawstwa”. Roczniki gleboznawcze. T. XXXVI. Nr 7, 1985.
84. „Wkład ośrodka lubelskiego do nauki gleboznawstwa”. Folia Societatis Scientiarum Lublinensis. Vol. 24. Biol. str. 73—80. 1982.

Patenty

- Świadcstwo autorskie **wzoru użytkowego** pt. „Mostowy miernik wilgotności gleby lub ciał sypkich prądem zmiennym” (18804) Nr 10066 — 28.X.1968 r.
- Świadcstwo autorskie o dokonaniu **wynalazku** pt. „Sposób określenia przydatności anodowanych blach ze stopów glinú do klejenia” (68201) Nr 42727 — 2. III.1972 r.
- Świadcstwo autorskie o dokonaniu **wynalazku** pt. „Miernik do pomiaru wartości chwilowej wielkości elektrycznych” (68201) Nr 52142 — 16.I.1974 r.
- Świadcstwo autorskie o dokonaniu **wynalazku** pt. „Urządzenie do pomiaru sił przylepności substancji lepkich do ciał stałych, a zwłaszcza do pomiaru sił przylepności występujących między glebą i materiałami, z których zbudowane są narzędzia rolnicze” (68611) Nr 52687 — 26.VIII.1974 r.

Materiał nadesłano do redakcji w lipcu 1987 r.